

Úvodní stránka>Vaše práva>Základní práva>Osvědčené postupy členských zemí týkající se Listiny Osvědčené postupy členských zemí týkající se Listiny

Francie

Vládní politiky, které podporují používání Listiny a povědomí o ní mezi zákonodárci, správními orgány, donucovacími orgány a justičními orgány.

1. Státní vysoká škola pro soudce a státní zástupce (*École nationale de la magistrature, ENM*)

Listině základních práv je na státní vysoké škole pro soudce a státní zástupce věnována značná pozornost jak v rámci počátečního, tak dalšího vzdělávání francouzských soudců a státních zástupců.

1.1.1 Počáteční vzdělávání

V rámci počátečního vzdělávání soudců a státních zástupců je Listina základních práv zmiňována během tematických kurzů, které se týkají zejména obecných zásad občanskoprávního řízení, zájmu dítěte, etiky a profesní etiky soudců a státních zástupců (článek 47).

Kurzy, které se zaměřují na vztahy a dialog mezi soudci či státními zástupci a právními zástupci, jsou rovněž příležitostí k uvedení článku 48 Listiny. Státní vysoká škola pro soudce a státní zástupce dále nabízí jednodenní kurz věnovaný Soudnímu dvoru Evropské unie, k jehož tématům patří také Listina základních práv Evropské unie. Tento nástroj a jeho význam jsou představeny v úvodu kurzu a poté následují workshopy. Účastníci se ve dvacetičlenných skupinách zabývají tímto tématem na příkladech z praxe.

Kromě toho se v roce 2019 podařilo uspořádat tematickou skupinovou akci u příležitosti dvacátého výročí nabytí právní moci Listiny.

1.1.2 Další vzdělávání

Specifické kurzy věnované Listině

Aby se zlepšila informovanost soudců a státních zástupců o používání Listiny základních práv, zaměřuje se od roku 2019 značná pozornost právě na tento nástroj.

Ve stejném roce vznikl vedle kurzu věnovaného desátému výročí vstupu Listiny v platnost také **specificky zaměřený kurz ad hoc týkající se Listiny a jejího použití při řízení sporů**, na jehož přípravě se podílela právnická fakulta Univerzity Grenoble-Alpes (katedra Jean Monnet). Tento jednodenní kurz splnil několik vzdělávacích cílů: představil Listinu, její přínos pro ochranu základních práv a způsoby jejího konkrétního používání v rámci francouzského právního řádu. Dopolední část kurzu je věnována teoretické stránce, odpolední část zahrnuje workshopy, při nichž se řeší praktické případy týkající se konkrétně sociální problematiky a evropského zatykače. Tento kurz mohli v rámci mezioborového vzdělávání absolvovat rovněž další odborníci z řad právníků.

Z důvodu zdravotní krize byl v roce 2020 zaveden distanční kurz. Sestává ze dvou fází: účastníci se na vzdělávací platformě ENM seznámí s výukovými materiály (videozáznamy tematických kurzů a dokumentace), poté následuje procvičování ve virtuální třídě na příkladech z praxe, prostřednictvím vzorových otázek a testů a diskuse mezi účastníky. V tomto kurzu, který absolvovalo zhruba 30 účastníků, se v rámci mezioborového vzdělávání sešli soudci, státní zástupci i další zástupci právnických profesí. **Počítá se s tím, že tento kurz lze od roku 2021 převést do prezenční podoby.**

V roce 2021 bylo vzdělávání v oblasti Listiny základních práv EU začleněno do kurzu týkajícího se aktuálních soudních sporů práva Evropské unie v podobě jednodenního semináře, který byl věnován studiu judikatury z předcházejících let. Jeho dopolední část se zaměřila na teorii, odpolední část pak na workshopy s příklady z praxe. Seminář se uskutečnil v hybridním formátu. Hodnotným doplněním semináře byla vzdělávací videa s tématem Listiny základních práv EU na platformě Moodle.

Tento seminář v roce 2022 nahradí v rámci kurzu o aktuálních soudních sporech práva Evropské unie konference pořádaná univerzitami Grenoble a Sorbonne Paris I a ENM s názvem „Listina základních práv EU a soudní a správní praxe“, která je určena soudcům správních a obecných soudů, zástupcům právnických profesí a členům akademické obce.

Instruktaž k Listině základních práv na platformě Moodle slouží jako úvod do tématu a doplňuje příslušný seminář.

Kurzy evropského práva související s Listinou

Listině základních práv se věnují rovněž čtyři kurzy evropského práva, které jsou určeny soudcům a státním zástupcům v rámci dalšího vzdělávání:

Soudci, státní zástupci a evropská integrace: tento třídní kurz se konkrétně zabývá fungováním orgánů Evropské unie a současnou judikaturou Soudního dvora EU. Listině jsou věnovány tři přednášky („Použití práva EU v trestním řízení“, „Listina základních práv Evropské unie“ a „Řízení o předběžné otázce“).

Evropský soud pro lidská práva a Evropská úmluva o lidských právech: tento kurz se konkrétně zaměřuje na propojení Listiny základních práv s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod. Zabývá se příslušnou judikaturou obou soudních dvorů a judikaturou nejvyšších vnitrostátních soudů s ohledem na konzistentnost evropské judikatury.

Soudci, státní zástupci a mezinárodní prostředí: v tomto kurzu se zkoumá úloha soudců a státních zástupců s ohledem na současný vývoj evropského a mezinárodního práva. Listina základních práv je v této souvislosti chápána jako nástroj EU, který přispívá k přednosti základních práv při vytváření právních předpisů.

Cyklus přednášek „Spravedlnost a svoboda projevu“: tento cyklus přednášek vznikl v rámci projektu JUST FREE – 2020–2022 financovaného generálním ředitelstvím pro spravedlnost a spotřebitele (GR JUST) a byl zahájen v září 2020. Tvoří ho tři semináře, které se zabývají zejména vymezením hranic svobody projevu, právem veřejnosti na informace a svobodou projevu soudců a státních zástupců s ohledem na Listinu základních práv a Evropskou úmluvu o lidských právech. V rámci uvedeného projektu funguje aplikace, která slouží jako podpora všech přednášek.

2. Státní škola vězeňské správy (*École nationale de l'administration pénitentiaire, ENAP*)

Témata Listiny základních práv Evropské unie jsou přítomná v odborné přípravě budoucích zaměstnanců vězeňské správy, včetně oblastí, jako je evropská ochrana lidských práv a obzvláště ochrana práv zadržovaných osob.

V roce 2020 uspořádala ENAP u příležitosti oslav desátého výročí Listiny základních práv řečnickou soutěž, která přispěla k tomu, že se s Listinou lépe obeznámili a více jí porozuměli studenti 48. ročníku kurzů pro ředitele vězeňských zařízení a 13. ročníku kurzů pro ředitele integračních a probačních center.

Nástroje pro lepší porozumění Listině a tomu, v jakých případech se uplatňuje

Pro odborníky z praxe (zákonodárce, správní orgány, donucovací orgány, justiční orgány, právníky)

Nástroje vytvořené státní vysokou školou pro soudce a státní zástupce a určené soudcům a státním zástupcům

Na své vzdělávací platformě státní vysoká škola pro soudce a státní zástupce poskytuje soudcům a státním zástupcům, kteří procházejí počátečním a dalším vzděláváním, tematický oddíl a vzdělávací balíček věnovaný Listině základních práv Evropské unie (historie, vyhledávání judikatury atd.), přičemž odkazuje zejména k nástrojům týkajícím se Listiny, které vytvořila Agentura Evropské unie pro základní práva ([příručka agentury z roku 2018 o uplatňování Listiny](#)).

Pro občany

Sítě justičních a právních poraden (*maisons de la justice et du droit*)

Na území Francie se nachází 141 těchto poraden, které občany přijmou, vyslechnou a poskytnou jim bezplatné a důvěrné poradenství a informace o jejich právech a povinnostech. Zajišťují místní přítomnost práva a přispívají k prevenci kriminality, pomoci obětem a přístupu k právu. Justiční a právní poradny se mohou opírat o Listinu, zejména pokud jde o podporování přístupu mladých lidí k právu v rámci vzdělávacích činností určených školám.

Používání a propagace nástrojů pro výklad Listiny, které vytvořily jiné členské země EU nebo jiné zúčastněné subjekty v EU

I – Obránce práv (*Défenseur des Droits*)

a – Fungování

Ve Francii je obránce práv nezávislý správní orgán zřízený základním zákonem č. 2011-333 ze dne 29. března 2011 a zakotvený v ústavě po její reformě v roce 2008; jeho úkolem je řešit stížnosti, které se týkají těchto pěti oblastí působnosti: ochrana práv a svobod uživatelů veřejných služeb, ochrana a podpora nejvladnějšího zájmu a práv dítěte, boj proti diskriminaci a podpora rovnosti, respektování profesní etiky osob, které slouží v bezpečnostních složkách, a rovněž poradenství a ochrana oznamovatelů.

Každá fyzická nebo právnická osoba domnívající se, že její práva byla porušena, může svou stížnost předložit přímo prostřednictvím více než 500 zástupců, kteří působí na území Francie na více než 800 místech, nebo ji zaslat rovnou do úřadu obránce práv prostřednictvím online formuláře či poštou bez poplatku. Obránce práv má značné vyšetřovací pravomoci. Může si od jakékoli veřejné nebo soukromé organizace vyžádat objasnění a poskytnutí všech informací, které jsou zapotřebí k vyšetření a řešení sporu.

Po ukončení vyšetřování dává obránce práv přednost smírnému řešení sporu. Téměř 80 % smírných řešení sporů zahájených tímto orgánem je úspěšných. Tento orgán může rovněž přijmout rozhodnutí, v němž formuluje konkrétní nebo obecná doporučení. Pokud je věc projednávána v rámci soudního řízení, může obránce práv před jakýmkoli soudem rovněž vystupovat jako *amicus curiae*. Vedle ochrany práv působí obránce práv rovněž v oblasti podpory rovnosti a přístupu k právu.

Při výkonu své činnosti využívá Listiny spíše omezeně vzhledem k tomu, že ji lze použít, výhradně pokud stát uplatňuje právo EU (článek 51 Listiny). Je proto třeba tuto skutečnost napřed prokázat, což není vždy samozřejmé. Pro obránce práv je snadnější dovolávat se Evropské úmluvy o lidských právech a judikatury Evropského soudu pro lidská práva, která je velmi rozsáhlá, nebo případně směrnic Evropské unie týkajících se diskriminace.

Přesto dochází k tomu, že se obránce práv Listiny dovolává, například jako doplnění k jiným smluvním textům (například k mezinárodní Úmluvě o právech lidí s postižením nebo Evropské úmluvě o lidských právech). Listinu například použije u stížností, které se týkají diskriminačních situací, což je jedna ze specifických oblastí intervence obránce práv.

Zde je několik příkladů rozhodnutí, při nichž se Listina stala užitečným právním nástrojem v případech řešených obráncem práv:

Příklad 1: Zamítnutí žádosti zaměstnankyně o možnost ukončit rodičovskou dovolenou dříve a zahájit mateřskou dovolenou

Obránci práv byla předložena stížnost, v níž zaměstnavatel (zdravotní pojišťovna) zamítl žádost zaměstnankyně o možnost ukončit rodičovskou dovolenou dříve a zahájit mateřskou dovolenou, protože v období péče o první dítě otěhotněla [1].

Při šetření vedeném obráncem práv zaměstnavatel přiznal, že Soudní dvůr Evropské unie třikrát potvrdil, že zamítnutí žádosti zaměstnankyně o možnost ukončit rodičovskou dovolenou dříve a zahájit mateřskou dovolenou představuje diskriminaci na základě pohlaví [2].

Přesto se však rozhodnutím Soudního dvora EU neřídil, protože nebylo provedeno ve francouzském právu. Článek L.1225-52 zákoníku práce totiž stanoví dva případy, u nichž zaměstnavatel nesmí předčasné ukončení rodičovské dovolené odmítnout:

úmrtí dítěte

nebo podstatné snížení příjmů domácnosti.

Zákoník práce však nevylučuje možnost ukončit rodičovskou dovolenou předčasně z jiného důvodu, pokud s tímto důvodem souhlasí všechny strany.

Obránce práv tedy musel zaměstnavatele upozornit, že zákaz diskriminace představuje zákaz z důvodu ochrany veřejného pořádku, který je každý zaměstnavatel povinen dodržovat. Z toho vyvodil závěr, že zamítnutí žádosti o možnost ukončit rodičovskou dovolenou dříve a zahájit mateřskou dovolenou představuje diskriminaci na základě pohlaví. Obránce práv se při zdůvodnění svého rozhodnutí částečně opíral o ustanovení těchto článků Listiny základních práv Evropské unie:

Článek 33 Listiny, který zajišťuje ochranu rodiny a zachování souladu mezi rodinným a pracovním životem. V tomto ohledu čl. 33 odst. 2 stanoví, že „[v] zájmu zachování souladu mezi rodinným a pracovním životem má každý [...] právo na placenou mateřskou dovolenou.“

Článek 21 Listiny stanoví zákaz jakékoli diskriminace založené zejména na pohlaví a článek 23 zajišťuje rovnost žen a mužů ve všech oblastech.

Tento příklad je ukázkou toho, že pokud se jedná o oblast působnosti práva Evropské unie (a o takovou oblast se zde jedná, neboť se pohybujeme v oblasti zákazu diskriminace na základě pohlaví v zaměstnání a zejména v oblasti působnosti směrnice 2006/54/ES), obránce práv může využít ustanovení Listiny, která jsou přímo použitelná ve vnitrostátním právu.

Příklad 2 – Znemožnění přístupu osob se zdravotním postižením ke zvýhodněným nabídkám, které byly k dispozici výhradně na internetových stránkách pro prodej vlakových jízdenek.

Obránci práv byla předložena stížnost týkající se znemožnění přístupu osob se zdravotním postižením ke zvýhodněným nabídkám, které byly k dispozici výhradně na internetových stránkách pro prodej vlakových jízdenek. Obránce práv usoudil, že popsaná situace vznikla v důsledku diskriminační praxe ve smyslu:

právního předpisu o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě, který stanoví, že „železniční podnik, prodejce jízdenek nebo cestovní kancelář nemůže odmítnout rezervaci nebo vydat jízdenku osobě se zdravotním postižením nebo osobě s omezenou schopností pohybu a orientace“[3],

ale rovněž článku 21 Listiny základních práv

a francouzského zákona č. 2008-496 ze dne 27. května 2008.

Obránce práv tedy doporučil společnosti, která je správcem internetových stránek pro prodej jízdenek online, aby osobám se zdravotním postižením umožnila přístup ke všem zvýhodněným tarifům, včetně tarifů pro mezinárodní spoje. I v tomto případě byla Listina použita pro doplnění zdůvodnění, které podpořila také z hlediska své autority:

jako doplnění, neboť v právu EU neexistuje horizontální směrnice, která by zakazovala diskriminaci osob se zdravotním postižením při přístupu ke zboží a službám, a právní předpis o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě je poměrně omezený; proto se obránce práv dovolává článku 21 Listiny, který stanoví hlavní zásady zákazu diskriminace, včetně zákazu diskriminace osob se zdravotním postižením při přístupu ke zboží;

jako autorita, neboť dodává váhu stížnostem a žádostem o náhradu tím, že připomíná přímou použitelnost.

Kromě toho v rámci své činnosti na podporu právního státu a základních práv prostřednictvím partnerských sítí (evropskou síť veřejných ochránců práv spravovaná evropských veřejným ochráncem práv; síť ENOC, která sdružuje veřejné ochránce práv dětí; Equinet, síť orgánů pro rovné zacházení v Evropě; neformální síť IPCAN, která vykonává externí nezávislý dohled nad policejními orgány; neformální síť NEIWA, která umožní diskuse ohledně provedení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie) obránce práv nepoužívá výhradně Evropskou úmluvu o lidských právech a relevantní směrnice, ale také, dostatečně systematickým způsobem, Listinu základních práv. V rámci těchto sítí obránce práv hojně spolupracuje s Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA), která je skutečným nástrojem propagace Listiny v tomto prostředí.

b – Události

U příležitosti dvacátého výročí Listiny základních práv EU uspořádalo Zastoupení Evropské komise ve Francii konferenci s účastí řady významných aktérů, kteří se zasazují o dodržování a uplatňování Listiny.

Mezi nimi byla i paní George Pau-Langevin, zástupkyně obránkyň práva odpovědná za boj proti diskriminaci a za prosazování rovnosti, která se zúčastnila diskuse uspořádané 7. prosince 2020 Evropskou komisí a Agenturou Evropské unie pro základní práva (FRA).

Vystoupila společně s paní Elise Barbé (soudní referendářka u trestního senátu kasačního soudu, předsedkyně správní rady FRA) a panem Olivierem Cousim (předseda advokátní komory u pařížského soudu) s příspěvkem, který se týkal problematiky používání Listiny ve Francii a opatření, jež jsou nezbytná pro její plné provádění. Více informací o iniciativách Francie, které se zaměřují na zlepšení informovanosti občanů o právech, jež jim Listina zaručuje, a o opatřeních, která souvisí s prosazováním a dodržováním práva uvedených v Listině, lze získat kliknutím na [tento odkaz](#), kde je k dispozici nahrávka celé konference.

II – Státní poradní komise pro lidská práva (*Commission consultative nationale des droits de l'Homme, CNCDH*)

Státní poradní komise pro lidská práva je francouzská státní instituce pro podporu a ochranu lidských práv, která byla založena v roce 1947. Je to nezávislý správní orgán, státní struktura, která vládě a parlamentu poskytuje nezávislé poradenství a návrhy v oblasti lidských práv, humanitárního práva a humanitární činnosti a dodržování základních záruk, které jsou občanům poskytnuty s ohledem na užívání občanských svobod. Tento orgán tvoří 64 osobností a zástupců organizací občanské společnosti a odráží rozmanitost názorů francouzských občanů na problematiku lidských práv a mezinárodního humanitárního práva. V rámci jejího působení je jejím úkolem upozorňovat širokou veřejnost na tato témata a zlepšovat její informovanost. Podílí se rovněž na vzdělávání a odborné přípravě v oblasti dodržování lidských práv.

Ve spolupráci s Agenturou Evropské unie pro základní práva vytvořila tato komise v roce 2018 dvouminutové video, které představuje Listinu základních práv:

[2 minutes pour comprendre la Charte des Droits Fondamentaux \(Porozumět Listině základních práv ve dvou minutách\), Youtube](#)

[2-Minutes-pour-comprendre-la-charte-des-droits-fondamentaux-de-lunion-europeenne \(Porozumět Listině základních práv Evropské unie ve dvou minutách\), internetové stránky CNCDH](#)

Je třeba připomenout, že na nových internetových stránkách komise CNCDH bude Listina zahrnuta do oddílu „zdroje“ s odkem s popisem, které bude možné otevřít, a že na ni tento orgán pravidelně odkazuje ve svých zprávách a stanoviscích.

[1] Rozhodnutí 2019-183 ze dne 24. října 2019 týkající se zamítnutí ze strany zaměstnavatele žádosti zaměstnankyně o možnost ukončit rodičovskou dovolenou dříve a zahájit mateřskou dovolenou.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 20. září 2007, Sari Kiiski v. Tampereen Kaupunki, C116/06. Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. února 2014, TSN v. YTN, C-512/11 a C-513/11. Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. května 2019, RE v. Praxair MRC SAS, C-486/18.

[3] Ustanovení čl. 19 odst. 2 nařízení (ES) č. 1971/2007 ze dne 23. října 2007.

Poslední aktualizace: 20/04/2023

Originální verzi stránky (v jazyce příslušného členského státu) provozuje daný členský stát. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. Evropská komise vylučuje jakoukoli odpovědnost za jakékoli informace nebo údaje obsažené nebo uvedené v tomto dokumentu. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.